

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
Na pol roka . . . . . 1 > — >
Na štvrt roka . . . . . — > 60 >
Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavateľa:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Pravdu im povedal.

oltán Zmeškal, ľudový vyslanec bobrovského okresu, 18. januára dobre vyspieval na sneme pánom liberálom. Tak ešte nik neomaľoval naše voľby pred celým svetom, jako náš smelý Zmeškal. Smelo, mužsky vyťal pravdu čelo mrašťiacim liberálom, až im koža prašťala. Vyše dvoch hodín rečnil ostro, smelo.

Najsamprv kapitálno vyprášil reverendu pánu ostrihomskému kanoníkovi, Fraňovi Komlóššymu, bezstrannému vyslanecovi stupavskému. Naši stupavskí spolurodáci môžu byť povďační pánu Zmeškalovi. Náležite vykefoval pána kanoníka, ktorý pri voľbe svojej prosil a modlíkal pomoc od ľudovej strany a teraz ju „pomlúval“ nepekným, oškľivým spôsobom. Zmeškal oslovil pána kanoníka, aby dokázal, ktorý biskup je proti ľudovej strane. Ale pán Komlóššy dlžen zostal s dôkazom.

Pred celým snemom zahaňbil Zmeškal pána kanoníka, keď dokázal mu, že vtedy, keď pán kanoník nebol ešte kanonikom, lež antisemítom, vtedy pán kanoník *búril proti židom*. Vtedy za pätami búrenia antisemítov povstaly výstupky, lúpežníctva, podpaľčtva. Vtedy liberáli a židia nekričali pánu kanoníkovi „éljen!“ Nadávali mu do buričov. Lež teraz, keď p. kanoník „pomlúva“ ľudovú stranu, liberáli a židia skoro z kože vyskočili od radosti. Jako antisemíta chodil po slovenských stranách, pýtal, prosil pomoc od Slovákov, a teraz upodozrieva ľudových, že s národnosťami bratričkujú. Keď je taký tuhý vlastenec, prečo sa nedal voliť od Maďarov v Debrecíne, lež v Stupave prosil pomoc od lu-

dových Slovákov? — Pán kanoník Komlóššy viackrát vyslovil sa, že ho *srdco jeho k ľudovej strane táhá*, lež ponevác vraj mrzutosť mal s Molnárom, nemôže sa pripojiť k ľudovým. Nuž, pravdaže mal mrzutosť pán kanoník, keď ho ľudová strana nechcela napomáhať v Stupave a prosby jeho nevyslyšala. On má strašne veľké srdco. Srdco to ho k ľudovej strane vraj táhá, len vraj spôsob a zbraň ľudovej strany sa mu nepáči. Zbraň p. kanonika, keď čo antisemíta po krajine vandroval, bola krajšia?!

Hlučný smiech nastal, keď Zmeškal poznamenal, že p. kanoník teraz čo vyslanec ku žiadnej strane nepatrí, lež jako rakev Mahomeda v povetrí visí. „Biskupom chce byť“ zakričal ktosi, keď p. kanoník rečnil a o ľudových „buričtvách“ dve na tri táral. „Pfu!“ zakričal p. kanoníkovi jeden; „hanbi sa!“ tak pozdravil ho druhý. Takto zastupuje Stupavu veľkomožný pán Komlóššy.

Keď Zmeškal pána kanoníka Komlóššyho vyplatil a vystískal, potom prišiel rad na volebné výčiny pánov liberálov. Zmeškal vtipno pýtal sa, že jestli ľudová strana búrila, prečo nepozatvárali ste na stá a tisíce ľudových voličov? Jestli kandidáti ľudoví búrili proti vrchnostiam, proti zákonom a náboženstvám, prečo nezavreli ste do žalára tých 18 ľudových vyslancov, lež *pripustili ste ich do snemu?*

Dokážte nám kde a kto búril! Však na našich shromaždeniach aj židia, aj žandári aj všelijakí špiclia boli. Nech povedia, kto búril!

Liberálov čertovský zamrzelo, keď Zmeškal predniesol, že v Prievidzi na shromaždení sám

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Krešťania! kupujte len u krešťanov!

slúžny Šóky blahoželal a spokojnosť svoju vyslovil Zmeškalo, keď tento reč svoju dokončil. Na oči vyhodil liberálom, že v Piešťanoch 20 zl. nasbierali a dali jednému bývalému rabovi, ktorý 5 rokov sedel bol v Leopoldove. Rab bývalý za tých 20 zl. kolomútku mal robiť, aby ľudové shromaždenie prekázil. Avšak predsa úplný poriadok panoval v Piešťanoch. Sám Gejza Kubíny, vyslanec, vyslovil sa vraj, že všetko v poriadku išlo, ale vraj čo budete mať 1200 voličov a liberáli len jedného, predsa vraj nezvíťazíte. Takto spravdливо smýšľajú hľa, páni liberáli.

Zmeškal ďalej spomenul, že i v Skalici sám mladý pán slúžny svoju spokojnosť a radosť vyslovil Zmeškalo koncom shromaždenia. Teda prievidzky, skalický slúžnovci, vyslanec Gejza Kubíny spokojnosť svoju, radosť svoju vyslovili nad ľudovými shromaždeniami. Nuž teda, ako môže Komlóššy alebo iný povedať, že sme my búrili?

Zmeškal potom pár pekných obrázkov predstavil z minulých volieb. V bobrovskom okrese sám slúžny prišiel do Jablonkovej a verejno sľuboval ľudu, že i liberálny kandidát, tak jako ľudový, žiadať bude *reviziu*. Ale ľud nesadnul na lep, ani vtedy, keď slúžny *desattisíc* zl. z vrecka vytiahol a ponúkal ich Jablonkovčanom na potravný spolok. Iným štyrom obciam *pät-desiattisíc* zl. ponúkali, aby od nás odstúpili. A predsa my sme búrili! Odkiaľ boly tie peniaze, tie tisíce!

V Slanici akýsi poľovník, Ján Brma, vystrelil z flinty na Štefana Klinovského na ceste sa prechádzajúceho. Popoludní traja žandári zajali nie toho, čo strieľal, lež Klinovského, a to pešky, v dáždi, v blate. Zmeškal vyprával ďalej o kubínskych výčinoch, v Hruštine, kde jeden stoličný úradník grobianil ženám, keď sa chlapi neukazovali. Dve ženy ranené boly žandarmi, šesť týždni sedely v žaláre, a na útraty obce stotina vojakov dorukovala. Teda kto búril?

Zmeškal potom predniesol, že v Párnici jako vyslobodili liberáli Jána Hazuchu (Macku) z *vojančiny*. Zmeškal prišiel vraj na poľovačku do Párnice, a tam uvidiac milého Janka kanoníra už doma, pýtal sa ho: „Janko, jakože si prišiel *tak rýchlo* domov?“ Vtedy otec, matka, strýko Jankovi, i sám Janko rozprávali, že jediného svojho synka kanoníra pod tou vymienkou vymohli si z Komárna, jestli i oni, i obec na liberálnu stranu prestúpia, a prosili Zmeškala, aby sa nehneval, že od neho odstúpili, lebo synka svojho doma potrebujú. Jankovi písali rodičia do Komárna; Janko sa s tým pochválil kamarátom svojim a hovoril: jestli

mne pomohli, pomôžu i vám, lebo teraz budú voľby. Janko prišiel domov a za ním i druhý prsknul domov z toho istého regimentu. Jestli teda vojsko vidí takéto osvobodenia, či nerozšíri sa v ňom veľká nemravnosť? Jako potia-hne potom také vojsko do boja? No smejte sa na toto, oslovil Zmeškal preľaknutých liberálov, a pýtal sa ich, či také kúsky nepobúria ľud a vojsko.

Vyprával ďalej, jako slúžnovci chytat dali farárov bez všetkého predvolania a rovno do žalára ich pratali. Predniesol ohavnosti pri Krupcovej voľbe na dobrom, tichom ľudu popáchané. Slúžny rozkázal aranžérom, aby bili-mlátili tých voličov, ktorí prijali peniaze od kortešov a predsa na ľudovú stranu hlasovali. Nezamlčal Zmeškal ani tie zverské divokosti, ktoré sa v noci, v úzkej, tmavej chodbe vyčínaly. Židovskí aranžéri žrdkou pod nohy položenou prehodili voličov, bili-mlátili ich, tak že ubitých odnášať museli domov. Jeden liberál s *dĺhým klincom* pichal ľudových. Toto všetko nenie búrenie?!

Na liberálov hlasovali i mrtví.

Bíreš slúžneho odhlasoval na miesto *zomrelého* Jána Bušu z Leštína. Z Leštína kováč slúžneho hlasoval miesto jedného opilého voliča z Osátky.

Zmeškal predstavil potom obidve voľby varínske. Čerstvými farbami namaľoval obraz baróna Klocha, ktorý vzdor danému slovu nedal cedulky voličom, následkom čoho jeho vlastná manželka prítomná vo Varíne riekla: „milý manželu, na vlastné uši počula som, keď sľúbil si, slovo dal si, že lístky vydáš.“ A predsa ináč sa stalo. Štrnásť obcí nebolo ani pripusteno. Liberáli zbládli, keď Zmeškal rozprával, že vo Varíne do 800 voličov tichých žandári chceli *strielať*, len vojenský kapitán prekázil streľbu, keď vojskom žandárov obstúpil. No spomenul i druhú čačiansku voľbu, pri ktorej podivným spôsobom i trachoma (očná nemoc) vypukla, ale len medzi ľudovými.

Po dvojhodinovej reči Zmeškala umývať sa usiloval pán kanoník Komlóššy. Ale murín zostane len murínom. I páni liberáli s ovisnutými krýdlami sedeli, jako mokré kurence. Skovávali sa za chrbát ministra, jako kuriatka pod kvočku. Zmeškal im kapitálno vospieval. Uprimno ďakujeme mu za to. Pravdu im povedal. — x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Zapredané Trenčiansko. Pán ministerpredseda Bánffy 20. januára na sneme strašne nafakal Magyarország, keď ľudovej strane na oči vyhodil, že spojila sa s panslávami a že zapredala Trenčiansko Česku. Strach a hrúza! Len to je zle, že o tomto chýru v Trenčiansku nik nepočul ani zby. Nech povie meno toho zradcu pán minister. Ale on len akési listy spomínal, ktoré nie sú podpísané. Bezmenné listy majú byť dôkazom proti ľudovej strane. Preto i „Nemzeti Ujs.“ v 21. čísle opisoval reč ministrovú a tvrdil, že človek nevie, či je v cirkusovej komédii alebo v nejakej búde na trhu, kde pumprlikov ukazujú, keď ministerpredseda vystupuje na sneme. „A teraz má krajina takého ministerpredseda, ktorý tak reční, že by tak hovoriť hanbil sa i ten najjednoduchší roľník.“ Na oči vyhadzuje „N. U.“ vláde, že ministerpredseda „vymyslenými obžalobami napáda svojho protivníka“. Nuž veru je to len tiež liberálna vymyslenina, že ľudoví zapredať chceli Trenčiansko Česku. Prečo nie Morave? Však je Morava bližšie! Pomenujte toho zradcu, čo za Českom baží. Listy bez mena sú len babské táraniny.

Jaký je terajší snem. Noviny „Nemz. Ujság“ dobre omaľovali snem Bánffyho. Píšu takto: „V Uhorsku ešte nikdy dosiaľ nebol taký snem, ako je dnešný.“ Potom píšu, že od časov ministra Tiszu upáda náš snem, „keď začala rozkazovať Tiszová škola, tým cieľom, aby zničila mravy.“ „Táto škola za dvadsať rokov úplne vykorenila v uhorskom sneme zástupiteľskú myšlienku. Tento smer žiadal, aby len prostredné rozumenie dostali sa do snemu, tá prostrednosť, ktorú možno na povrázku vodiť. Takto sa dostala už do Tiszovho kabinetu (ministeriума) celá hromada nič neznamenajúcich ľudí, lebo títo bez podmienky poslúchajú . . . Na tucty brali ľudí, ktorými chceli upevniť snemové postavenie ministerpredseda, ktorý je veľmi slabo duchovne obdarený, hľadá takých ľudí, ktorí ešte i pomerno k jeho rozumnosti nižšie stoja. To je dnešná väčšina na sneme, to je tá najchatnejšia materia, ktorá posavád produkovaná bola.“ Takto píšu o našom sneme a dokladajú, že „teraz ozývajú sa s vládnej strany hrozne prázdne reči.“ Vidno vrah, že ministerpredseda „na svoju podobu stvoril“ terajší snem.

Nové voľby v Rakúsku. Rakúsky ríšsky snem 23. januára bol rozpustený. Nový ríšsky snem ináč bude vyzeráť, ako dosavád. O 75 vyslancov viac príde doň, ponevác dla nového volebného zákona v Rakúsku viac voličov bude. Právo voliť bude mať teraz i takzvaná piata trieda, t. j. trieda robotníkov a tých, ktorí od 5 zl. menej dane platia. V Rakúsku počet voličov rastie a v svobodnom Uhorsku upáda. Ale preto pyšní musíme byť na uhorskú svobodu.

Obrazili vyslanca pápežovho. Sedmohradský staručký biskup Lónhardt žiadal si grófa G. Majlátha, kňaza ostrih. arcibiskupstva, za pomocného biskupa. Gróf Majláth prijal to len pod tou podmienkou, jestli po smrti staručkého biskupa on zostane nástupcom. Všetko bolo uhovorené vo Viedni, i s pápežovým vyslancom. Tu odrazu gróf dostal od nášho ministra Wlassicsa vymenovanie, ale bez práva

nástupníctva, čo on ani na prosbu ministra prijať nechcel. Preto i vyslanec pápežov, Taliani, ponosoval sa vo Viedni u ministra zahraničia, na nášho ministra, že proti uhovoreniu vystavil vymenovanie bez práva nástupníctva. Hovorí sa, že kalvínom nepáčil by sa gróf Majláth čo sedmohradský biskup. Ktože teda volí našich biskupov?

Ministerium zlej vôli. „Alkotmány“ píše v č. 21., že Bánffy horkosti musí požívať pre tie cudzie listy, ktoré nepravým spôsobom prišli mu do rúk a ktoré on verejno spomínal v snemovni; ďalej, že nielen opposícia, lež i lepšieho citu liberáli zazlievajú pokračovanie ministra s tými listami, s ktorými odhalil chcel vraj opposíciu. Liberáli vraj utrpeli mnoho skrze násilnosť pri voľbách a teraz nemala by sa ešte viac umenšovať vážnosť liberálnej strany bezmennými listami. Na večierkoch (zábave) u ministerpredseda z opposície ani jeden ablegát nebol len kossuthisti, bárs všetci boli volaní. Aj páni v „Národnom Kasíne“ pretriasali záležitosť listov. Je to len predsa divno, s cudzími listami chce bojovať, zvláštne, keď bez dovolenia uverejní dakto list, ku ktorému nepravou, ba hriešnou cestou prišiel. Zlé chýry prichodily i z Viedne. Ministri jeden za druhým behali do Viedne, aby záležitosť sedmohradského pomocného biskupa, grófa G. Majlátha dáko napravili. Vo Viedni nechcú mať z Rímom nepríjemnosti. Dost mali už toho, že Bánffy s vylancom pápeži, s Agliardim nepríjemnosti narobil. Teraz zase Taliani cítili sa byť urazenými, keď, vzdor ushovoreniu, grófa Majlátha vymenovať dali len titulárneho biskupa *bez práva následníctva*, prečo potom gróf neprijal kráľovské vymenovanie. Vo Viedni nemilo to účinkovalo. Preto behali naši ministri do Viedne, napraviť, čo ešte možno. Slovom tie nešťastné listy a sedmohradské biskupstvo podkopať môžu pôdu pod Bánffym. Preto je on i zlej vôli.

Varínska voľba. Vyšetrovanie v záležitosti druhej varínskej voľby prevádzať má vyslanec P. Ruffy. Najprv spomínali vyslanca Janitsa, že pošlú ho preskúmať, akým spôsobom previedol barón Kloch majstrovskú voľbu. Chýry išly i o Gejzu Kubínyim. Tuším nemal nikto veľkej chuti pretriasať pradlo pána baróna. Zvedaví sme, kto bude vyhlásený za otca tých bielych certifikátov. Najlepšie by bolo list bez podpisu poslať pánu Bánffymu a tak „dokázať“, že biele certifikáty len farári „buričia“ vymysleli. Počúvame, že liberáli usilovno sa radili, jako dalo by sa vykárať z toho močiariu, do ktorého barón Kloch neopatrnou zavesloval. Najlepšiu radu vedeli by dať Rada a žilinský „Uš . . k.“

Listy bez mena. Vládna strana odplatiť chcela tie strašné veci, ktoré ľudoví vyslanci, menovite Zoltán Zmeškal, verejno predniesli na sneme. Zmeškal len samé skutočnosti, skutočné ukrutníctva spomínal a vždy pomenoval miesta a osoby, s ktorými popáchaly sa volebné tyranstvá. Pán ministerpredseda, rozumie sa, umenšiť chce popáchané nepekne skutky liberálov, a preto i on vystúpil so svojimi „dôkazmi.“ Lenže, jaké to boly dôkazy? Smiech nešeredný nastal, keď p. minister jakési bezmenné listy spomínal, z ktorých „dokázať“ chcel prechmaty opposície, menovite ľudovej strany. Listy bez podpisu! Jaký to dôkaz? I pán Šmialovszky mal také dôkazy, keď nič inšie nevedel vykramiť, iba akési klebety o pápežovi, ale ich len s tým chcel dokázať, že to on kdesi počul. Nevedia ani jedného „buriča“ pomenovať, len s plet-

kami a vymysleninami okrášlit chcú volebné výčiny svoje. Lenže s tými bezmennými listami zle pochodil pán ministerpredseda. L'udoví vyslanci Molnár a Rakovszky ostro napadli ministra a žiadali, aby ukázal tie listy svoje vzácne. Menovite zle je na ministra, keď v snemovni prečítal list ablegáta Blaškoviča (apponyistu). List tento písaný bol na kanceláriu ľudovej strany, na Molnára, a predseda nie tomuto, lež pánu ministrovi prišiel do rúk hriешným spôsobom. L'udový Štefan Rakovszky 22. januára ostrými slovami žiadal, aby minister povedal, ako prišiel k tomu listu. Opposícia rozdráždeno pýtala sa, či snáď *na pošte otvárajú* sa listy, čo trestný zákon prísno zakazuje. Minister a celá liberálna strana prišla do zmatku. Sám minister nemúdro odpovedal, že mnohé listy „neomylnou nepravou cestou“ prišli iným do rúk. Ponevác trestný zákon zakazuje listy lapať a otvárať, preto žalovať idú ministra, že cudzí list nielen prijal, lež prečítal ho v snemovni a tak škodíť chcei s cudzím listom, čo zákonom pokutuje sa viac mesačným žalárom a peňažnou pokutou do tisíc zlatých. Pán minister teda listami svojimi len sebe uškodil a blata na seba nahádzal. Kto druhému jamu kope . . .

Pomoc nešťastným robotníkom. Jako známo, v uhlových baniach v Rešici 69 baníkov o život prišlo 20. decembra následkom plyného výbuchu. Práve o mesiac neskôr nespokojní robotníci v železných dielnach v Anine zbúrili sa a desať ľudí žandármi bolo zastreleno. L'udový vyslanec J. Asbóth otázku učinil v snemovni na ministerium, či porobily sa poriadky, aby vdovám a sirotám nešťastných baníkov bolo pomozeno. Bane a dielne patria rakúskej železničnej spoločnosti, ktorá vraj neučinila dostatočné kroky, aby v baniach vyhlo sa nešťastiu. Slová ľudového Asbótha všeobecnej pochvaly došly, ponevác v záujme ubehých vdôv a sirôt byly prednesené.

Krajinský snem.

Chytili starú. Nezbední chlapci, keď vtákov vyberajú, nemajú väčšej radosti, jako keď chytiť a samca, alebo samicu. Chytili sme starú! Tak budú sa chváliť takí nezbední lagani.

Na našom sneme 22. januára ľudový vyslanec Štefan Rakovszky tiež chytil starú, chytil pána ministerpredsedu Bánffyho. Vlastne ministerpredseda sám nachystal si osídlo, chlopku. Čítal v snemovni také listy, ktoré iným ľudom patria. Ministerpredseda náš čítal list vyslanca Fraňa Blaškovicca (apponyistu). List tento písaný bol na Molnára, predsedu ľudovej strany. Súkromným listom týmto zahanbiť chcel ministerpredsedu vyslanca Blaškovicca a Apponyiho stranu, že s ľudovými bratričkovala. Avšak minister zahanbil len seba a škodil si veľmi, lebo súkromné listy nesvoobodno na verejnosť prinášať. Preto ľudový Št. Rakovszky ostrými slovami, pýtal sa ministerpredsedu, jako mohol dostať list, ktorý bol na Molnára písaný. To len tak bolo možné vraj, jestli ten list buď ukradli z ľudovej kancelárie, alebo ho v ceste otvorili.

Rakovszky pýtal sa, že prečo príjma minister také listy, ktoré iným patria? Pýtal sa, že prečo minister neodhodí také listy, ktoré nie sú podpísané, lež odvoláva sa na ne, jako na dôkazy? „Kto píše, kto posielal listy bez podpisu? Bojazlivec, ktorý vie, keď bez mena píše, že podlosť pácha a len minister-

predseda Uhorska drží za hodné, sem doniesť písma od takých smutno-rytieroch písané a poslané, a myslí si, že tieto chatrné písma dostačujú, aby opposíciu zničily.“ Takto kefoval Rakovszky pána ministerpredsedu.

I vyslanci Koloman Thaly a Gejza Polónyi (lavičiaci) zakričali, že listy a telegramy neodvislej strany tiež byly otvárané. Thaly zakričal: „To je stará vec! To sme už zvykli!“ Toto liberálov veľmi škreglo. Zvláštne ministerpredseda hniezdil sa namrzeno, keď i Rakovszky i Blaškoviccs rázno oslovili ho, aby povedal, jako k tomu cudziemu listu prišiel?

Minister verejne sám uznal, že celá hromada listov „*nepravou cestou*“ prišla k nemu. Nuž teda, prečože cudzie listy prijmal od nepodpísaných ľudí, keď sám uznáva, že „*nepravou cestou*“ prišiel k tým listom? Ministerpredseda mal tie cudzie listy odhodiť a nie v snemovni ich čítať a použiť čo zbraň proti opposícii. Vzdelanosť požaduje, listy tomu dať, komu patria, na koho sú písané. Či to pán minister nevie? Nech sa teraz nehnevá, keď „Alkotmány“ v čísle 20. písal, že ministerpredseda prebrešil sa i proti zdvorilosti i proti zákonu, „*keď ukradnuté listy priniesol do snemovne.*“ Paragraf 327-ý trestného zákona žalárom troch mesiacov a pokutou do 1000 zl. tresce toho, kto nepravým spôsobom cudzie listy uverejňuje. Preto Molnár a Blaškoviccs trestné pokračovanie zavedú a žalovať budú ministerpredsedu Uhorska, ktorý sám uznal, že cudzie listy „*nepravou cestou*“ prišly mu do rúk.

Keď pisár Pacholdt ukradol tri listiny z ministeriuma orby a predal ich za 10 zl., odsúdili ho; odsúdili i Oszolyiho, keď tiež ukradnul úradné telegramy a predal ich novinkám „P. Napló,“ ba odsúdili i redaktora týchto noviniek, Kornela Ábrányiho, a odsúdili i redaktora novín „Magyarország,“ preto, že podplácali a k hriechu svádzali. Tých biedno platných pisárov pokutovali. Nuž, a teraz jaký výsledok bude mať žaloba Molnára a Blaškovicca proti ministerpredsedovi? . . .

Nielen ľudová strana, lež i Horánszky, predseda Apponyiho opposície, vystúpil proti ministrovi a narádzal, aby snem svoje zazlievanie vyslovil nad pokračovaním ministerpredsedu. Horánszky oslovil ľudovú stranu, aby zažalovala Bánffyho. „A to aj učiníme!“ — zakričal Rakovszky. Aj vyslanec Ladislav Okolicsányi (ugronista) tiež o listoch ministra rečnil a dokazoval zákonom, že priestupok taký, jako je Bánffyho, trestaný môže byť žalárom do troch mesiacov. „Keby ho len zatvorili *pri pojednávaní kvóty!*“ — takto zakričal Polónyi.

Takto mydlili nášho ministerpredsedu 22. januára, teda v tom zasadnutí, keď ľudovému Lepsényimu predseda snemovne odobral slovo, ponevác Lepsényi ostrými slovami spomínal nielen volebné tyranstvá, lež i „hrnce“, „masné kúsky“, „podiely.“ Liberáli, jako sršni vyskočili na slovo „*hrnce.*“ Tieto nemiese nikto rozbíjať. Lepsényi na slovo predsedu musel prestať rečnúť. Vyjadril sa, že urážať nikoho nechcel, len tie slová užíval, ktoré už stokrát užívané byly v snemovni. Hja, na ľudových rečníkov, zvláštne na Lepsényiho musí sa prísny pozor dávať.

Náš Rakovszky môže byť spokojný. Chytil starú a malé vtáčiatka veľmi pišťaly, keď stará trepotala sa v klopci, ktorý si sama nachystala. No i vo Viedni chytili starú. Pri vymenovaní grófa Majlátha za pomocného biskupa sedmohradského jakési kolomútky

porobily sa. Že vymenovanie naši ministri nie dľa usrozmene Viedne a Rímu vybavili. Preto behali naši ministri do Viedne, aby napravili vec, ktorú sami pobabrali. Chytená stará trepoce sa, kým môže.

Len zbraňou.

Na dolných stranách vlasti našej krv postrieľaných robotníkov tiekla. V krašov-seréňskej stolici leží veľký železný hámor, železné dielne, v ktorých tisíce robotníkov tvrdou, ťažkou prácou živia sa biedne i svoju rodinu. Miesto železných dielni menuje sa Anina. Je to majetok rakúsko-železničnej spoločnosti. Správa železných dielni od nového roku nový poriadok zaviedla ohľadom pensie robotníkov. Robotníci išli na ponos k ministrom. Minister prosbu robotníkov nevyslyšal, lež potvrdil nový poriadok, ktorý rozhorčil robotníkov, pretože viac musia na pensiu platiť a predsa viac rokov majú slúžiť, aby schopní boli dosavádnej pensie. Rozhorčení robotníci napadli správu. Žandári urobili poriadok. Osem mrtvých a viac ranených zostalo na mieste. Toto je obsah tej krvavej udalosti, ktorá 20. januára stala sa na Dolniakoch, tam, kde kedysi v susedstve chýrne banátske žito riastlo.

Čo pobúrilo ťažko pracujúcich robotníkov, že dopustili sa násilného výstupku a nechceli pracovať, lež radšej hladovať so ženami i s dieťkami svojimi? Či nebolo inšieho spôsobu utišiť zbúrený, rozhorčený ľud, iba zbraň, strelba, gule? O tomto rozmýšľajú i maďarské noviny „Budapesti Hirlap“ v č. 21. a pod nápisom „Vraždelná zbroj“ píšú takto.

„V Uhorsku nevedia správu viesť. Kde ešte stane sa vo vzdelanej Európe, čo stalo sa v Uhorsku počas troch mesiacov, že posekajú ľud na shromždeniach, pri vyslaneckých voľbách tridsaťtroch ľudí zastrelia alebo zabijú, pri obecných rychtárskych voľbách guľa žandárov zabije tu jedného, tam troch a poraní ich desať-päťnásť. Pre zločin zbúri sa ľud, slúžny dá strieľať doň, jedna žena zomre. V Anine strajkovať (prácu zastaviť) chcú baníci pre poriadok pensie, ktorý za urážlivý pokladajú, a ktorý vláda videla a potvrdila. Príjde žandárstvo a osem baníkov a dve ženy mrtvé ležia na zemi. Toto je krvavý poriadok.

V iných krajinách, keď povstanie vypukne, vtedy používajú vlády zbrannú moc svoju. Je to zriedkavý pád, v Anglicku ani sa nestane; od desaťročí demonštrujú nemeckí socialisti, ohromný strajk kamenného uhlia bol pred pár rokmi, v Hamburgu týždne trvá strajk robotníkov prístavu, avšak kto počul kedy, že polícia alebo vojsko strieľalo by bolo do ľudí na roz-

kaz vrchnosti. Vo Francúzsku náramné rozhorčenie povstalo pre zbranné zakročenie pri páde v Carmaux (pri zbúre robotníkov.) Vláda buchla preto, a ministri išli pokoj zpätuviesť a mysle utišiť. Belgické voľby boli najzúrivejšie, ešte i kráľovi vyhrážali sa a v Brüsseli vojsko strážilo palác jeho, ale do ľudu nestrieľalo. Nehovorme o Švajcsku, len o Rakúsku, kde je opravdivá samospráva (autonomia) obcí, občania svobodno volia si rychtárov, mešťanostov, a jak veľké poburovanie bolo medzi národnosťami, alebo vo Viedni: avšak zbrannej sile nebolo treba zamiešať sa. Zpomedi rakúskych úradníkov nikomu ani do rozumu nepríde, aby zamiešal sa do voľb, aby žandarmi riadil voľbu a aby hlasovať dal s guľkami zbroje, žeby väčšinu spravil kandidátovi vlády. Videli sme i v Budapešti, keď policajti so shromaždenia domov idúcich občanov napadli, rúbali, dlávil.

Krv baníkov-robotníkov je ľudskou krvou. Či nenie vo vlasti našej iného zákona, iba zbraň? Na čom zakladá sa sila ústavného uhorského štátu? Či na žandárskych bodákoch? Nech rozmyslia si, ktorí túto krajinu riada, že bárs i mlčí svedomie ich, čo povie k tomu vzdelaná Európa, keď z týždňa na týžden ustavične číta, že v Uhorsku i tu, i tam žandári toľko a toľko ľudí zastrelili. Či je asnaď revolúcia v Uhorsku? Oh nie. Úplné ticho a pokoj panuje. Či to snáď omyl a či z Turecka oznamujú také veci? Polhora, Trnava, Hruštín, Sarmár, Dióšad, Nagyfalú, Sári, Tisza-Kerecseny, Mehadika a Anina, či sú toto snáď arménske obce v Malej Asii? V čom prehršili sa tie obeť? A jaký trest zastihol tých, ktorí ich postrieľali, alebo dali postrieľať? Zakročením vrchnosti stalo sa to, asnaď budú dakde písma vyšetrovania a z protokolov vysvitne, že pochovaní sú vinnými a že nevinná je zbraň žandárov.

Pád v Anine je v skutku strašný. Reč je o baníkoch, ktorí sostupujú do hĺbky zeme, aby za malú mzdu, každodenným nebezpečenstvom života svojho hore vynášali čierne kamenné uhlie. V prachu toho pracujú, zadúšajúce povetrie jeho dýchajú, nočnú prácu konajú vo dne v čierno-tmavých baniach, úzke robotnícke chaty alebo smradlavá krčma dáva im bydl, keď sú nad zemou. Ešte nezabudli sme hrúzyplnú smrť, ktorá v Rešici najprv zadusila, potom spálila šesťdesiatdeväť robotníkov vo vnútri zeme, odkiaľ ani uchodiť nebolo možno. Koľko zarobí si a dokedy žije taký baník?

Týmto povedala správa, že tridsať rokov nenie dosť z podzemskej služby, len kto štyridsať rokov láme uhlie, ten môže dostať pensiu. Koľkí z nich dožijú sa toho? Veď sú všetcia

bledí, vyziabli. Správa povedala im, že nestahuje im dosť z ich platu na pensiu, o dva percenty viac im bude odteraz sťahovať z pláce. Vykorenie ľudí, aby účastinárom väčší podiel sa dostal, je teraz v móde, ale je to veľmi neľudské; a predsa kapitánstvo baní, čo zástupca štátu, povedalo, dobre je — a potvrdilo (nové) stanovy.

Ubohí robotníci nežiadali zvýšenie mzdy, ani nezburili sa, lež deputáciu poslali do Pešti, prosiť správu, prosiť ministra, aby bol milostivý, aby bol spravodlivý. To sa pred desiatimi dňami stalo. Peštianska správa pravdu dala riaditeľstvu v Anine, ministerium pravdu dalo kapitánstvu baní. To je u nás obyčaj, a appellovať znamená — žandárov.“

Takto píšu spomenuté noviny a dokladajú, že v iných vzdelaných štátoch je sudca, je vrchnosť a starajú sa o udržanie poriadku, nie keď ľud už povstal, lež starajú sa, *aby nepovstal*. I ruský minister financií radil sa s fabrikantmi jako dalo by sa pomôcť rozhorčeným robotníkom. U nás nikde, či pri voľbách rychtárskych alebo ablegátskych, či pri shromaždeniach, či pri zbúrených robotníkoch, nevedia si pomôcť ináč, len žandárskou zbraňou a koňmi policajtov. Inde radia sa, starajú sa o úľave ľudu, „u nás strieľať rozkáže officír žandárov a je svätý pokoj.“ x.

Velký

„Křestanský kalendár ľudovej strany“

na rok 1897.

sa môže dostať za 30 krajciarov u
**Františa Bleszkány, Budapešť, VIII.
Mária-Tereziatér. 9.**

Po každých 10 výtiskoch sa dá
jedon čo prídavok. Poštové útraty
my zaokrývame.

Nová kniha.

„**Ľudevít Kossuth pred súdnou
stolicou historie sveta,**“ je nápis toho
velikého asi 350—370 strán obsahujúce diela,
ktoré behom dvoch-troch mesiacov má výnst

z tlače. Povolané je toto dielo v opravdivej
barve predstaviť Kossutha, ku ktorému dopo-
sial ešte i mnohí slováci neslušnou svätoúctou
sa chovali; v tomto diele je on omaľovaný tak,
jaký on skutočne bol; veľa chýb on mal, a
môžeme povedať, že viac zlého, ako dobrého
nám navaril. Ráz, účinkovanie, dobré i zlé
vlastnosti: sú v tomto diele tak verne, a svedo-
mito opísané, že by to ani ten najsvedomitejší
dejeписец nebol mohol ináč urobiť.

Cena toho diela je: 2 zl., pre odberateľov
Křestana 1 zl. 70 kr. Prosíme ctené čitateľské
obecenstvo už vopred prihlásiť sa, aby sme
vedeli, v koľkých výtiskoch ho máme nechať
tlačiť. Obrátiť sa môže v tejto veci hockto na
vydavateľstvo diela „Ľudevít Kossuth“ Bpešť,
Práter u. 44.

Čo sa reči týka, táto je tak jednoduchá,
že bez všetkej ťažkosti aj ten najjednoduchší
nevzdelaný čitateľ môže túto knihu čítať.

Poučí sa z nej ctený čitateľ nielen o
Kossuthovi, lež vôbec o politických pomeroch
tohoto storočia v Uhorsku. K tomu je v nej
reč i o liberalismu, o socializmu, o hospodár-
stva položení a o rozličnosti vierovyznaní.
Nenachádzame dostatočných slov, s ktorými
by sme hodne odporúčať mohli.

Quodlibet Nro 2.

*Trunturuntu, trunturuntu,
Čujte páni, herské dámy!
Kopy právd zo srdca gruntu
Brnká figliar Goldstein Sámi
Na cvrčkovom cymbale.*

*Svábi, tchori, brudná chatra
Lezie v štipnú piesni kytku:
Vlk sa kľudí, vyžla pátra,
Bych im pleštil po jelitku,
Bych pohládkal obludy.*

*Hlúpy hlucháň, zruta potvôr,
Divo zúri zlý Solavec.
Tak ti Pánboh nebe otvor,
Ako ľudskosť ti milá vec,
Pša krev poľská, beštia.*

Smädný Boroš, hrozné páňa
 Čo nariadi, to sám škrtí.
 Netrep hubo! dlhy Drančia,
 Čo naplodil v mokrej štvrti
 Bacchov ctiteľ, karbanik.

Pán ilavský, hrdý Púchov!
 V múdrej Pešti ináč hudú.
 Tisíc do vás besných duchov!
 Zaraz nazpäť spevy ľudu,
 Čo ste sprostí zhabali!

Starý Kajfáš, lord bystrický
 Kosprá brúsi, kyjak stíska.
 Prečo niet tak, ako vždycky?
 Och tie puľky, psie kňaziská!
 Pohmoždí ich, poderie.

Pleskoň Bytče, chrúst pokorný,
 Tambor murár krešú válov;
 Doň blíženci, párik svorný,
 Crevá vgniavia klerikálov
 K blahu, sláve Uhorska.

Baran Loch von Halunkenland,
 Habegarnichts v špinách vbity!
 Statočnejši vodca je bánd
 Lípežníckych, nežli si ty,
 Predsa ešte nevisíš.

Mamlas Rajda, prvý z oslov,
 Známy trupák zo Ziliny,
 Híka, šťve na Božích poslov,
 Na Zichyho skvelé činy.
 Nehrč papľuh, drž tlamu!

Krmný Imro, štréber z Mesta
 Krdeľ volov hnal do Pešte.
 Mnie, k vyslanstvu je to cesta.
 Ach neješ ty z toho ešte
 Mudrlantský neznaboh.

Geh Bauer lump, vykvitlý nos,
 Výchyrný hňup, blbé tela!
 Dvadsaťpäť ti za tvoj výnos
 Každé ráno, to neveľa,
 Zatratený zločinec.

Sečkohlavý Jano drotár
 Prežral tvaroh aj tri dvory.
 Včuľ naháňa Cace chotár

Mamelukom do komory.
 Iba planstvom zvíťazíš.

Všadevstrčnosť Sajler hájny,
 Jemuž bôžkom baran Papper,
 Sáče ľud do Rátov stajni,
 Ináč fuč je platu papier,
 Srnky, pušky, jedlice.

Košerný rod remže, brojí,
 Mrdá pyskom, hádže chvostom.
 Keď sklep, krčmy tvoria góji,
 Cože bude so židovstvom?
 Ach jémíni, vej, vej, vej!

Už je všetko . . . hohó ešte
 V zadku stoja liberáli,
 Plod jašterčí, metly, kliešte.
 Sto striel nech im v rebrá vpáli,
 Zlovestnému semenu.

Všetkým hydrom, bašom driečnym,
 Húseniciam, štúrom, pánom
 Toľko zdravia, šťastia rečným,
 Koľko oni heckaplánom
 Požehnánia, úspechu.

Trunturuntu trunturuntu,
 Nenie pravda muži, dámy?
 Stoh nelže zo srdca gruntu
 Brnkal herský Goldstein Sámi,
 Na títornom cymbale.

Goldstein Sámi.

Ani bašovstvo neosožilo. V Tormoši (pri Nitre) 21. januára druhýkrát bola voľba stoličných výborníkov. Prvá voľba bola ešte r. 1895 v novembri a vyvolení boli Ondrej Kubinyi a Koloman Smida. Lenže týchto ľudových mužov slávna stolica, rozumie sa, nepotvrdila, lebo viac ceduliek našlo sa v nádobe, ako bolo voličov. Tieto zvyšné cedulky hodily zaiste nepriateľské ruky. Jedenást mesiacov ležala táto vec ticho pri výbore stoličnom. Teraz pri druhej voľbe porobily sa poriadky. V Molnoši bolo 1895. r. 25 voličov, teraz ich je päť. Štyroch tormošianov po 5—10 zl. pokutovali, že majú pri studni válovy ku napájaniu. Divné je, že 50 rokov stály v pokoji tieto válovy. No Tormošania odstránili válovy, pokutu zaplatili a hlasovali na — ľudových. Notári, žandári nič nemohli vyviesť. Vyvolení sú znovu spomenutí dvaja ľudoví mužovia.

Ztratil ženu. Jozef Dorník rodák z Maršovej, v Trenčianskej stolici, ktorý sa v Amerike zdržuje, už dva roky neslýcha o doma zanechanej žene jeho rodenej Katerine Janošik z Hvoznice (Trenč. stolice). Vyzvedá sa, kam sa mohla podať, lež bez všetkého výsledku. Prosí teda ct. čitateľov Kresťana, jestli by niekto vedel, kde sa manželka táto zdržuje, aby bol tak láskavy sdeliť správu Redakcii Kresťana.

Násilnosťou zatvorená krčma. Michal Bukovan, krčmár v Rakovej (Trenč. stol.) sa nám ponosuje, že jedného pekného dňa vstúpili mu do krčmy financi, a bez všetkého vysvetlenia, jednoducho zavreli mu krčmu — samosebou sa rozumie na rozkaz čačanského slúžneho. Nevie si vec predstaviť, lebo že vraj nevykonával nič zlého, neprevinil sa ničím, okrem toho, že pri najnovšej čačanskej voľbe bol na ľudovej strane. Lež nemyslí si žeby toto bola dostatočná príčina k tomu, aby dakomu spôsob živobytia násilne odobrali. On bol jediným kresťanským krčmárom v Rakovej — teda i občanom je to veľmi nápadné, a pohoršujú sa nad tým, že židia merajú pálené, a kresťanovi to zakázali.

Potrestaní pekari. Peštianski pekarskí tovaryšia písomno obrátili sa na ministra, žalujúc sa, že pekárne zle sú zariadené, následkom čoho zdravie tovaryšov mnoho trpí. Perczel, minister vnútra, vyšetrovať a preskúmať dal pekárne. Mnohé pekárne v pohoršujúcom, špatnom stave byly najdené. Majstri pekarskí vzdor napomenutiu nedali premeniť nezdravé pekárne, prečo aj teraz šesť majstrov veľkou peňažnou pokutou potrestané bolo.

Umývajúci sa ablegát. V Paríži nachádza sa lekár menom Grenier. Tento panák prestúpil na mohamedánsku (tureckú) vieru a nedávno za vyslanca bol vyvolený. Dľa svojej novej viery a dľa obyčaja tureckého viackrát umýval sa a modlil sa i vo francúzskej snemovni. Mnoho vyslancov shrklo sa vždy kolo neho a škerili sa nad umývajúcim novým muzulmanom. Starosta snemovne zakázal mu umývať sa v snemovni. Pán muzulman tak si pomohol, že v potoku Sejny verejno umýval sa v Paríži pred mnohými divákmi. Hľa, tento panáčik pýši sa so svojou novou tureckou vierou. A u nás, prežehnal by sa na ulici taký vzdelaný pán?

V Ružomberku dňa 12. januára mestské občanstvo slávnostne prijalo Štefana Rakovského, vyslanca ľudovej strany čornanského okresu, ktorý jako predseda ružomerského katolíckého kruhu na shromáždenie spolku sa dostavil. Vyslanec sa uprimne podakoval za vyznačenie toto, odpovedajúc na peknú reč Štefaneka učiteľa. „Jako Anteus, koľkokrát sa dotknul zeme, s ktorej pochádzal, novej sily si nadobudnúť do boja, tak podobne i vyslanci ľudovej strany následkom ustavičného potyku s ľudom, ktorý ich vyslal, nadobudnú si sily k boju, ktorý neunavené bojujú.“ Na to vo veľkom sprôvode šli s hrdinom ľudovej strany do mesta, kde sa v katolíckom kruhu čestne zabavili. Radosť bolo vidieť ten srdečný rodinný pomer, ktorý je medzi občanstvom a ablegátom: vidieť jak za potrebné držia v časoch trudných spolu držať, spolu cítiť, a silu jedon s druhého čerpať!

Blíži sa trest Boží. Strašné chýry idú z Asie, menovite z mesta Bombay v Indii. Hľuzový čierny mor pustoší tam. Mnoho tisíc ľudí pomrelo na čierny mor v meste Bombay. Ľudia nastrašení uchodia do iných krajov. K obávaniu je, že parné lode, z Asie do

Europy prichodiace, strašnú tú pliahu i do Europy privlečú. Z Hamburgu už prišli chýry, že na anglických loďach udaly sa pády onemocnenia na mor. Europejské mocnosti budú vydržiavať poradu, aby privlečenie moru prekazit mohli. Pozornosť najviac na parné lode z Indie prichodiace budú obraciať. Nech nás Boh zachráni od toho strašného trestu.

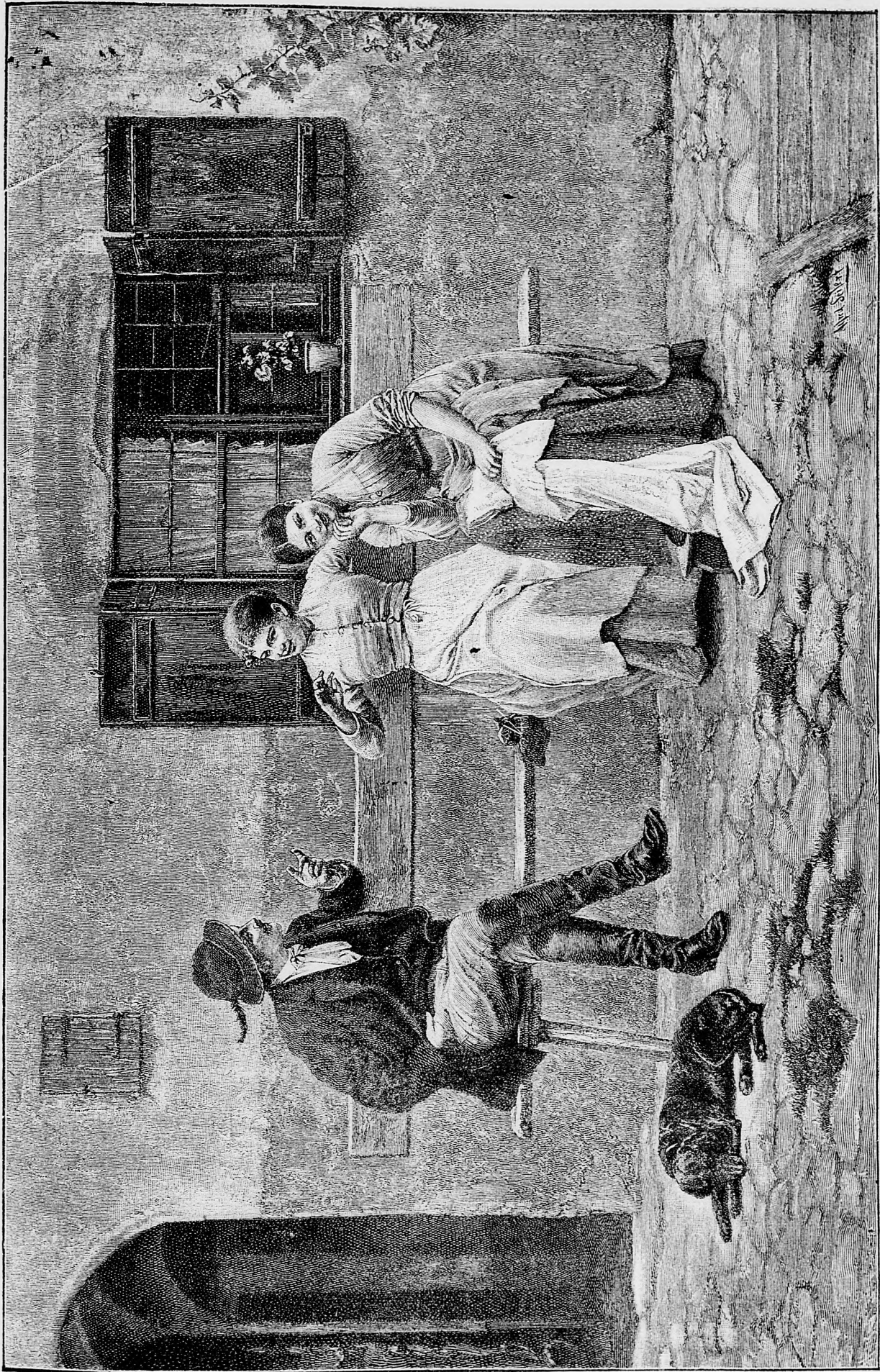
Slúžny je veľký pán. Pod týmto nápisom píše „Alk.“ č. 16., že Ludvik Tóth, frašťacký slúžny, veľmi veselý páňko musí byť. Jako vraj nitrianskym novinkám „Nyitr.“ Szemle“ píšu, Tóth v Merašicah za rychtára dal vyvolať 21 ročného syna tamejšieho žida Šteinera. Ku žartu je to veľmi dobrý žart. Lenže predsa Ludvik Tóth nie pre žarty ľahá svoj plat, lež za službu správy. Tento pád ale pre správu, miernym slovom, je sprostosťou, za ktorú patrí nie plat, lež celkom iné.

Židovská robotnícka strana v Rumuňsku. Pod týmto menom židovskí robotníci rumuňskí stránku si utvorili, aby vraj odpomohli svojmu utlačenému poleženiu. Táto nová strana bojovať vraj bude proti kapitálu, žiadať bude rovnoprávnosť židovského náboženstva, všeobecné právo hlasovania a ochranné zákony pre robotníkov. Týždenne vydávajú i židovskej reči noviny pod menom „Prebudenie.“ Rabíni ale vraj sú proti tejto strane, ponevác nechcú, aby židia robotnícku stranu tvorili. Predstavenstvo menuje ich židovskými socialistami. Údovia tejto strany ustavične sa vraj rozmnožujú.

Zápas s besným psom. V obci Báč-Petrovo-selo do pitvora Jána Balogu besný pes vbehnul a cez otvorené dvere do kuchyne vrazil, vrhnul sa na 6 ročného chlapčoka tam sa baviaceho. Chlapčok uchodil do izby, lež dvere nestačil privreť a preto s plačom vyškrábal sa na pec. Matka chlapčoka práve vtedy prišla od súsedov, keď psisko na pec za chlapcom skákal. Na krik matky sbehlí sa súsedia a Ján Varga prvý vskočil do izby. Psisko skočilo do Vargu, tento ale mocným ramenom svojím chmatnul psa pod pažerák a nepustil ho, až kým súsedia mocné psisko dorazili. Pes poranil rameno smelého chlapa, a preto poraneného do Budapešti zaviezli do ústavu Pasteura zaštepiť proti besnote. V tomto ústave už toho roku do 15. januára 87 pohryznutých ľudí prijali a 72 vyličených prepustili. Od založenia ústavu už 6654 ľudí zachránili životu.

Zle na židov. Ale nie u nás, lež v Rakúsku. Lueger, vodca antisemitov, vo Viedni prelomil vplyv a moc židovských kapitalistov. Preto židia shrozia sa, keď počujú meno: Lueger. Teraz z Viedne oznámili zase, že v dolno-rakúskom sneme vyslanec Vergani návrh učinil, aby rychlopisnú kanceláriu snemovne očistili od židov. Krajinský snem dolno-rakúsky pol štvrtej hodiny pojednával tento návrh, až konečne s veľkou väčšinou prijali ho, a tak medzi rychlopscami snemovými nebude viac žida.

Krvavé zbúrenie medzi robotníkmi. Rakúsko-uhorská železničná spoločnosť veľké železné hámry má v Anine (krašov. stol.). Robotníci týchto hámrov sú zväčša Nemci a Češi. Od nového roku veľká nespokojnosť vybušila medzi robotníkmi, ponevác správa hámrov nový poriadok zaviedla ohľadom pensie a poplatkov robotníkov. Robotníci nespokojní boli, ponevác o dva percenty viac mali platiť na pensiu a predsa len po 40 rokoch služby dostať mali pensiu, ktorú dosavád po 30 ročnej službe dostávali. I manželky robotníkov o jednu tretinu menšiu pensiu

Nedelný odpočinek od práce.

maly dostávať. Robotníci i deputáciu poslali na ministra s ponosom. Avšak minister potvrdil nový poriadok výplaty a pensie. Toto rozhorčilo robotníkov. Zastavili prácu 20. januára a na huckanie svojich žien kamením, drúkmi oborili sa na bydlu direkcie. Žandári prišli pokoj udržať. Lež na huckanie žien robotníci kamenmi dokrvavili i officíra žandárov. Officír rozkázal žandárom strieľať. Medzi škrekom žien zarachotily pušky a osem ľudí padlo mŕtvých a dvanásť ranených. Tisíc robotníkov pustilo sa do úteku, avšak do práce nechcia vstúpiť, ba i baníkov uhlia v susednej Rešici a Oravici oslovili, aby tiež započali »strajk«, t. j. aby zastavili tiež prácu. Asi tisíc baníkov v Anine pripojilo sa k hámorníkom. Direkcia na svoju obranu vojsko prosila z Oravice a Bielokostolu. Tisíce rozhorčených robotníkov veľký nepokoj môže narobiť, zvláštne keď ich ešte i socialisti huckajú.

DOPISY.

Od RUŽOMBERKU.

Vážený pán Redaktor!

Ružomberok, toto krásne hornozemské mestečko nepopustí. Trebárs sa i pri voľbe vyslanca následkom nešľachetného jednanja istého občana podarilo liberálom istý mandát ľudovej strany ukradnúť, statočné občanstvo sa neutiaholo od boja, lež neustále pracuje za vec svätú. Práve sa blížia obecné voľby, a kortešačka — samo sebou sa rozumie — už pilne pracuje. Na jednom válnom shromáždení vyznačili i kandidátov, lež na 5 uprázdnených miest hlási sa ich 28. Liberáli a židia cítia nebezpečenstvo, pilne rozsievajú kúkoľ, rátajúc na to, že keď sa ich 28 bude hlásiť, podedia hlasy tak, že jejich kandidáti, na ktorých všetci budú hlasovať, isto zvíťazia.

My v mene redakcie Kresťana, úprimne prosíme horlivých spolubratov našich: aby sa rozpamätali, jak krásne víťazstvo získali pred dvoma rokmi pri voľbách stoličných údov, ktoré vzbudily pozornosť celej krajiny, a oduševnenosť, aby nezabúdali jak statne bojovali pri poslednej voľbe vyslanca. Držte teda spolu, rozmyslite si vec dobre, aby ste, ktorí ste pri krajinských pohyboch tak veľkolepý vplyv účinkovali od prvu, vplyvu na vaše vlastné, mestské záležitosti skrz vaše nedorozumenie pozbavený neboli.

Dajte pilný pozor, tým viac, lebo jakonáhle sa mestské záležitosti do rúk protivníkov vašich dostanú, títo si práva občanov nebudú všímať, a dosavád ešte nerecipovaných isto do svojej spoločnosti uvedú.

Úfáme, že táto liberálna intrika sa nepošťastí, a Ružomberok zostane i na dial pevnou osadou ľudovej strany na hornouhorsku, z ktorej má sa krutý boj viesť oproti židovskému liberalizmu!

HRUŠOV.

Vážený pán Redaktor!

V spišskom Hrušove boly 20. januára b. r. voľby obecných úradníkov. Pán slúžny Gustáv Görgey sa pri tej príležitosti výborne a správne držal, lebo celkom zákonnite zachádzal, — začo sme mu povďační. Pri voľbe tejto sme my ľudáci na celej línii zvíťazili.

Na miesto chytrného liberála, predošlého rychtára Martina Janecska, sme si jednohlasne za rychtára vyvolili Jozefa Soffranka, ľudáka to nášeho najprednejšieho a preto v obci od každého ucteného. Starý rychtár liberál pri tejto voľbe nedobre pochodil, lebo sa do žiadneho úradu nedostal, ba ani len za výborníka nebol vyvolený, — lebo ani len do kandidácie žiaden raz neprišiel. Sedel on pri tej voľbe i so svojím notárom, tiež nie malým liberálom tichučko, kdežto druhý ráz rádi do občanov šťichali. Iste že im to teraz pán slúžny tak naložil. My sme už od našich protivníkov za veľkých buričov boli vyhlásení, (Veď to všade tak! Red.) ale sa môhol každý pri tej voľbe presvedčiť o našej pokoja-milovnosti, len treba s nami vždy zákonnite zachádzať, vtedy ani muche neublížime. V protivnom páde sme ale hotoví naše práva zmužile brániť.

Ľudová stránka u nás dobre stojí. Medzi 52 kresťanskými voličami sa len dva Judáši našli pri voľbách na krajinského vyslanca, — horespomenutý starý rychtár Martin Janecska, a istý Valentin Rumančík, ktorý viac u Šmila, jako doma sedí. Ten posledný dostal za svoj hlas, obecné lesníctvo, s ktorého Štefana Petreka, nášeho účinnivého ľudáka po voľbách zhodili bez všetkej príčiny, — len preto že nehlasoval s liberálmi. — Milého nášeho „Kresťana“ pilne a verne v 14 kusov od jeho začiatku čítame. x—y.

—
Od STUPAVY, 24. jan.

Velactená Redakcia!

Nedávno chodil som po našom chotári a pozeral som, či oziminy neutrply škody, keď tejto zimy také divné počasie máme. O troch Kráľoch skoro orať sme mohli. To nenie dobre, hovoria zkusení gazdovci. Keď je málo sňahu, málo vraj bude i zbožia.

Jako tak rozmýšľam, po poli chodiac, vidím zďalaka nášho pána farára ponáhľať sa zo susednej dediny. Pozdravil som ho úctive. Pán farár tešil sa, že sa so mnou môže povyprávať, aspoň nám vraj lepšie cesty bude ubúdať pri priateľskom slove. Čože nového? pýtam sa s úctou p. farára. Hja Miško môj, mal bych ti mnoho vyprávať o našom pánu ablegátovi, Komlóssym.

Tak mi p. farár. Nuž, čože sa mu stalo pre Boha! pýtam sa. Jaj, Miško môj, vymydľili nášho pána ablegáta kapitálno, a to bez mydla. Tak mi zase p. farár. Zostal som náramne zvedavý. Pán farár mi sľubil, že mi všetko rozpovie, ale že musím k nemu prísť, lebo nechce vraj ani slovíčka pridať, len to mi bude čítať, čo o pánu kanoníkovi Komlóssy, jako o stupavskom ablegátovi v novinkách čítal. Bola nedela, nuž išiel som do fary. Zvedavosť skoro ma zjedla. Pán farár usmieval sa, zapálil si na fajku, ponuknul mi stoličku a počal mi vyprávať takto.

Pán Komlóssy kanoník a stupavský náš ablegát rečnil na sneme a bojoval nie proti liberálom, lež proti ľudovej strane. Ba čerta, poviem ja. Veru tak, povie p. farár a pokračuje takto. Pán kanoník vraj cíti v srdci svojom s ľudovou stranou, ale zatracuje spôsob a zbraň ľudovej strany. Ľudová strana darmo vraj búri obecný ľud, revízia (premena) tých nových zákonov nenie na čase, ľud vraj nemá sa miešať do politiky, a konečne že ľudová strana drží s panslávami. Čo povieš na to Miško môj?

Ej pán farár, to veru nenie pekne od toho pána kanoníka. Veď som ja čítal že z Rímu prišlo napomenutie, aby páni biskupi i s veriacimi svojimi „bo-

jovali boje Pána,“ aby i v občianskom živote ukázali sme, že sme veriaci kresťania. Aj to som čítal, že naši páni biskupi v spoločnom pastierskom liste napomínali nás, aby sme si s jedným srdcom a spoločne „vieru bránili,“ aj laľa pamätám, že nám pán farár ten biskupský list v kostole z kancelárie prečítali. Jako že teda môže náš ablegát Komlóssy, jako kňaz a kanonik, proti ľudovej strane vystupovať, keď ona dľa hesla svojho náboženstva chce udržovať a hájiť a tie nové zákony premeniť; veď páni biskupi písali, že tie zákony urážajú našu svätú vieru a že škodia i cirkvi i štátu.

Dobre máš Miško môj, dobrú máš pamäť. Pán kanonik sa veľmi potknul na sneme. Na Slovákov sa obrátil s prosbou, päty dral na Horniaky, keď ešte bol len antisemítom a nie kanonikom. Vtedy Slovákov ponížene prosil a teraz nám nadáva do panslávov. To aj náš Šmufo vždy tára, že ľudová strana drží s panslávami. Nuž a či aj pán gróf Zichy, opát Molnár, Rakovszky a iní ľudoví mužovia sú panslávni, veď ani slovensky nevedia. A potom veď na slovenských stranách samých liberálov vyvolili, len medzi čistými Maďarmi je najviac ľudových ablegátov.

Veď ja viem p. farár, že len vtedy sme panslávami, keď na liberálov nechceme hlasovať, to je už stará nôta. Nuž ale povedia že mi, čím bol ten pán kanonik, keď bol vo Vrbovém tým antisemítickým ablegátom, čo je to ten antisemita?

Miško môj, pán Komlóssy vtedy strašne kefoval židov, preto sa volal antisemítom, alebo „protižidom“. Pozri že, toť mám novinky „Alkotmány“. Tu v čísle 19. stojí, jako pán Komlóssy roku 1887. 23. septembra vo Viedni vyprával. Počuj že: „Ktorí ľudia dajú si assekurovať a potom podpálif dom svoj, aby i kresťania zhoreli? Židia. Ktorí ľudia napomáhajú krádež, vreckové zlodejstvo, zbojníctvo, vlámanie sa do domov a sklepov, korhelstvo, hru a smilstvo? Židia. Ktorí ľudia sú nasledovníci a rozširovatelia darebáctva, špekulácie, závratníctva a rýchleho zbohatnutia bez práce? Židia. Ktorí ľudia učinili z manželstva čiru špekuláciu, gšeftárstvo a klamstvo? Židia. Ktorí ľudia sú zástavonosiaci všeobecnej bezbožnosti, nemravnosti, necudnosti, cudzoložníctva, prostitúcie (chlipnosti), služobníckárstva, podplácania, ziskubažnosti a zkazenosti? Židia“. — Takto hovoril pán Komlóssy pred desiatimi rokmi v spolku viedenských kresťanských socialistov. Jeho slová pán opát Molnár verejno čítal 21. januára na sneme. Čo povieš na to Miško môj?

Ej prosím ponížene, veru vtedy pán antisemita ostro kefoval židov a teraz, keď je už kanonikom, pokoj svätý má s liberálmi aj so židmi. Ale prosím ponížene, či on chce byť ešte snád aj biskupom?

Nuž Miško môj, však vieš, že i sv. Pavel hovorí, že kto biskupstvo žiada, dobrú vec žiada. Tak aj našmu pánu ablegátovi zakričali na sneme, že chce byť biskupom. Lenže, pozri, toť moje novinky písaly, že nebude biskupom. Počujže, takto píšu: „Ako by mohol byť biskupom taký kňaz, ktorý tvrdí, že je revízia predčasnou vecou? Vôbec nerozumieme, ako môže byť dakto kňazom, čo nevie ani začiatky teologie (bohovedy?) Pán kanonik ztratil hlavu. Komlóssy hovorí, že ľudová strana pobúrila pokoj a svornosť medzi kňazstvom, ľudom a intelligenciou (vzdelanými ľuďmi). Bájka o vlkovi a baránkovi. A keď Komlóssy, ako antisemita, búrnil v Senici atď. vtedy nemútil vodu. Bolí ho, že ľudová strana odsudzuje takého kňaza, ktorý je len kupcom, ba ešte viac... Kto je on, vyzradzujeme: Hneď po jeho reči hovoril

jeden vážnejší stĺp liberálnej strany: „Ako vás zradil, tak ten i nás zradí.“ Takto píšu moje novinky „Alkotmány“. Rozumieš Miško môj?

Jaj, čožbych nerozumel. Teda i liberáli poznajú už pána kanonika?

Ja veru tak sa zdá. Na sneme dobre mu vyspieval ľudový vyslanec Zoltán Zmeškal a pán opát Molnár ho pochoval, keď mu vyčítal, že čo pán antisemita pred desať rokmi vo Viedni na židov pohovoril. Včúf mu liberáli a židia „éljenovali“ a rukami plieskali na sneme, ale keď vo Viedni židov mydlil, vtedy ho preklínali.

Ej, ej, prosím ponížene, jako sa len taký múdry pán môže tak premeniť a minulosť svoju zabudnúť. Veď to nenie pekne, keď pán kanonik tak mení svoje presvedčenie, jako ja mením nohavice a kabát, keď idem na veselie.

Hja, Miško môj, ľudia sú slabí. Ale kňaz mal by mať predsa rozum. Preto potom niet divu, keď kňazovi Komlóssy zazlievajú jeho poblúdenie. Počujže Miško, toť „Nár. Noviny“ v čísle 14. silným mydlom mydlily reverendu Komlóssyho. Písaly o ňom, že presvedčenie svoje a cirkevné zásady, „na smetisko“ hádže; že nezaslúži „meno muža;“ že „hanu kydá“ na reverendu; že „povedome nepravdu hovorí;“ že „s krížom na prsiach nestydí sa verejne obviňovať slovensky národ“, ktorý ho kedysi, žiaľbohu, ako antisemitu volil; že „kydá hanu na tú cirkev, v ktorej žije i jeho slovensky okres, v ktorom nekňazský za seba bojoval.“

Ach Bože môj, či to bolo treba pánu kanonikovi?

Nuž vidíš Miško môj, takto nás zastupuje na sneme pán Komlóssy, kanonik. Pozri, prečítaj, čo mu kričali na sneme ktorí ablegáti!

Pre Pána Boha! Čo je to? Že: „Pfuj! Hanbi sa!“ Komu to kričali tak prosíme ponížene?

Nuž pánu Komlóssy, kanonikovi, Miško môj. Teraz som ti už ukázal čierno na bielom, čo som o pánu kanonikovi a našom ablegátovi čítal. Naschvál som ti to ukázal, aby si nepovedal, že som dačo naň povymýšľal. Srdco ma bolí, Miško môj, že o našom ablegátovi takto písaly tie noviny.

Ej pán farár, to je veru smutné, veľmi smutné, čo som počul a videl. Ďakujem úctive, že sa unúvali so mnou. Tie slová: „Pfuj! Hanbi sa!“ nikdy nezabudnem.

Pánu farárovi fajka dohorela, ja som vstal, ponížene sa odporúčal a toto som napísal, aby moji drahí krajania vedeli, čo a jako namydľili nášho pána ablegáta, Komlóssyho, kanonika. *Mydlár.*

Z KYSÚC 12. januára.

Vážený pán Redaktor!

Divé huby nijako nechcú prestať rôsť v zahrade toho liberálneho Kresťana. Zvláštne okolo nového roku vo veľkom počte narástlo mnoho bláznivých húb tu v doline kysuckej. Tieto divé huby najnovšie jakýsi „Strážnik“ posbieral a ku občerstveniu duševnému a telesnému poslal ich do 2. čísla toho opravdivého Kresťana.

Pán Strážnik mal by sa poslať do blázinca, aby ho tam medzi nešťastnými bláznymi strážili. Lebo že v hlave jeho samé divé, bláznivé huby rastnú, to z toho vysvitá, že na jednom mieste nemá stáleho, pokojného posedenia, lež behá, besno lieta nielen tu

po Kysucách, lež zabehol až do Budína, Ostrihomu, ba až do Petrohradu zanesla ho bláznivá hlavička jeho.

Bláznivý Strážnik najprv chichoce sa a raduje sa, že vianočné sviatky šťastlivo prežili. Avšak hneď potom, jako „opravdivý“ blázon, do horkého plaču pustí sa a lamentuje, že smutno stojí na začiatku nového roku. Asnád sa hodne napil hriateho, alebo pupkovice, keď tak smutno stojí na nohách svojich.

Bláznivý Strážnik vykrikuje, že veľký nepokoj panuje medzi nami, lebo že kňazia ešte svet huckajú. Pomätený a pomätený Strážnik veľmi zle stráži, keď už zabudnul, že v 34. čísle toho jeho premileného opravdivého Kresťana takto písal akýsi Trenčan: „Po namáhaniach ľudovej strany . . . , nastalo ticho a nikto ani v meste ani v okolí sa nezapodieva viac s tými myšlienkami, ktoré . . . tak mnoho kolomútky narobili.“

Na rozume pomätený Strážnik zabudnul, že v 35. čísle O. Kresťana „Z Trenčianska“ takto píše akýsi J. K.: „Aj v Kys. N. Meste, ktoré hlavným táborom ľudovej strany pomenovali, razom čire ticho nastalo.“ Teda kto písal pravdu? Títo dvaja, čo čire ticho oznamovali, alebo Strážnik, ktorý naopak proti svojim liberálnym pajtášom píše, že je u nás huckanie a nepokoj? Zaiste len v pobúrenej hlavičke Strážnika panuje ten nepokoj a huckanie kňazov.

Avšak nech teší sa bláznivý Strážnik, že má tu na Kysucách pri sebe ešte jedného bláznivého pajtáša, akéhosi tiež pomäteného Diogenesa.

Tento pán Diogenes v 1. čísle O. Kresťana na oči vyhadzoval kňazom kysuckým, že tu na Kysucách je „Kanaán, t. j. medom a vínom tekúca zem“ pre panáčkov; v 36. čísle zase len o samých pečienkach, flaškách a súdkoch sa mu snivalo. Nie nadarmo Diogenes kedysi v sude býval. Preto i náš kysucký Diogenes s veľkou radosťou spomína súdky a zaiste ešte radšej ich vyprazdňuje.

Ten starodávny Diogenes viac mal rozumu, jako jeho terajší kysucký kolléga. Lebo keď by kysucký Diogenes mal rozum a dobrú pamäť, zaiste pamätal by, že v 33. čísle „O. Kresťana“ takto písal akýsi Kysučan: . . . zvláštne kysuckého okresu fary sú „veľmi biedné“, tak že farár ledva vyžiť môže.“ Nuž, čo povie náš pečienkový Diogenes na toto liberálne svedectvo svojho pajtáša Kysučana? Prečo píše liberálny Diogenes o kysuckom medom tekúcom Kánaane, keď liberálny Kysučan písal, že kysuckí kňazi „ledva vyžiť môžu?“

Proti pečienkovému nášmu Diogenesovi písal v 37. čísle „Opr. Kresťana“ z Trenčína tiež liberálny dopisovateľ takto: „Kňazstvo trenčianskej stolice je zväčša chudobné. . . Sú aj takí farári, ktorí sotva vyžiť môžu, alebo veľmi biedne žijú z tých malých dôchodkov, ktoré im fara nesie.“

Nech sková sa teda do suda ten kysucký Diogenes i so svojimi flaškami, pečienkami, lebo sám liberálny jeho „Opr. Kresťan“ svedčí proti nemu. Takto, hľa balamútia svet naši trenčianski liberáli. Jeden píše o biede kňazov, druhý o chudobe a malých dôchodkov farností, a odrazu tretí zase o flaškách, pečienkach a tekúcom mede kysuckom. Nech Diogenes podstaví si svoj sud, aby mu doň hodne toho kysuckého medu natieklo. A bláznivý Strážnik, nech dá strážiť nahuckanú hlavičku svoju, aby netáral o nepokoji, keď liberálni jeho pajtáši o „čírom tichu“ kysuckom píšu.

Vidíme teda že liberáli sami nevedia, že jeden

proti druhému píšu a sami obracajú svojho liberálneho Opravdivého Kresťana na posmech. Pokolomútené hlavičky majú od kortesačiek. Preto i pomätený Strážnik v pobúrenej hlavičke svojej videl bujakov, do Ameriky utekajúce kišasonky, koče, sobáše, štóle atď. Ameriku a bujakov videl, len to nevidel, že do Opravdivého Kresťana hodne bláznivých húb poslal. Nech pozre sa do zrkadla, vždy uvidí i bujaka, i dlhé uši. Len nech si stráži lepšie svoje dlhé uši, aby mu na ne zase dakto neklepnul.

Hájnik.

POBEDÍN, 16. jan. 1897.

Dôstojný pán Redaktor!

S najhlbšiu úctou prosím, ráčte uverejniť tieto riadky.

V týchto dňoch obdržal môj pán farár Jozef Turček jeden list z Budapeštu, v ktorom istý dr. Vilmos Róth sa osvedčuje, že mu je na pohotove jedno soznanie, v ktorom päťero našich cirkevníkov vlastnoručným podpisom tvrdí, že p. farár v chráme tieto slová by bol povedal: „kto múku chce si kúpiť, nech sa hlási u mňa, a od židov nech nekupuje.“

Ďalej s mojou maličkosťou zaoberá sa, a odsudzuje moje „príkladné naučenia“ ktoré nesrovnávajú sa vraj s láskou i tým stavom, ktorý mám.

Po tomto doložiac, že bárs aj poveriteľ jeho ani slyšať nechce o tom, že by oproti nám trestnou cestou zakročil, buďto u Jeho Veličenstva pomoc hľadal; pri tom všetkom s úctou avšak rozhodne oslovuje nás oboch, by sme búrenia prenechali, ináč prínútime ho dľa zákona zakročiť a celú vec do verejnosti dať.

Toľko asi stojí v liste.

Bárs aj dr. Róth list svoj na mňa neadressoval, povinní som predsa túto cestou dať odpoveď naň. Odpovedať musím už i preto, lebo v ňom naloženo bolo, tento aj mne doručiť, a ponač zabudol dr. Róth adresu svojho bývania si udať, nie som v stave v privátnom liste jemu vec vysvetliť. Lež odpovedať musím i preto, lebo teraz už zo všetkých strán valia na mňa žaloby slovom i písmom, ako bych ja proti židovstvu búril.

Musím teda najsamprv poznamenať, že je docela nemožné to obviňovanie mojho p. farára, dľa ktorého by on dačo v chráme bol spomenul o nejakej múke lebo o židoch. Skutočnosť je ovšem to, že môj pán farár nielen že ani slovíčka nikdy nespomenul o takom volačom v chráme, ba vôbec žiadnu čiast nemá v tom, že ľudia kroz moju maličkosť dali si múku do dať. A kto vie, koľko práce má tenže pán úradnej pre moju dávnu — dlhú chorobu: musí i so mnou vyznať, že celá tá historia o tých päťero podpísaných cirkevníkoch nič iné je, ako hlúpy žart, alebo bezočivý klam.

Avšak uznám, že niečo podobného na mňa zlahovať sa by ešte mohlo, lebo na skutku pravda je, že nie síce môj p. farár, lež ja som v chráme oznámil: kto múku chce si doniesť dať, nech sa hlási u mňa — ale len toto, nič viac, i to len jediný krát. I to uznám, že som ovšem pripomáhal veriácim vo obstaráni si múky zdravej, ktorá sa všetkým ľúbila; totižto poznačil som ména všetkých, a dodanú múku som ihneď patričným podelil. Komu sa však páčiť bude, držím u seba zachované všetky kontá a železničné listy poplatkové, a z tých sa ktokoľvek presvedčiť môže, že ja som pri každom dodaní múky vlastne groše utratil. A takto naschvál som činil preto, by mňa nikto, o protizákonnom gšftovaní snád presvedčiť

nemohol. Toto moje počínanie že by bolo dakoho pobúrilo, tvrdiť je bezzákladné.

Že sa teda predsa o volajakom oprotivnom smere židia u nás ponosovať môžu, toho príčinou je celkom iné, a síce to, že oni sami sa dopustili mnoho takých činov, ktoré na skutku súce sú k tomu, by ľud oproti sebe pobúrili. A či nie je búrlivé to, čo u nás sa stalo, keď dvaja židovský chasníci ponajprv z cukríkmi, cigaretami mátožili dievčata pri prácach, potom ale v každú noc túlili sa po dedine, vyvažujúc dvere domov, v ktorých dievčata u rodičov spokojne si odpočívali. Alebo kto zná, jak vysoko velebí ľud celého okolia nášho p. Jozefa Straku, jakožto kňaza horlivého, krv zo svej krvi: môže-li sa diviť nad tým, že tento ľud nie je v stave zabudnúť potupu tú, že ho vrbovský židia pri voľbe opovážlivo napadli. A veľko-kostolánsky žid zdáliš nebúril duše kresťanské, keď o P. Ježišovi tvrdil, že On len jeden nezákonný syn jednej židovskej . . . (shrozím sa vysloviť že koho) je?

Oprobujme si len naopak veci predstaviť: žeby totižto všetky tieto okolité obce boly čisto židovské tak, jako teraz kresťanské sú, a na miesto terajších židov boli by teda kresťania; pýtam sa každého rozvažitého kresťana i žida: čo by sa ozaj stalo, keby kresťania dopustili sa tých opovážlivostí?

Navzdor toho všetkého, židom sa ani za mak zlého neprihodilo, a že je tomu tak, to môžu tým nenávideným kňazom ďakovať. Ktokoľvek moje „príkladnie naučenia“ slyšal, svedčiť musí, že ja ustavične karhal som surovosti a nenávisť oproti židom. Ba áno v spomenutom páde tých dvoch židovských chasníkov prísno zakázal som mladíkom našim pomstu doložiť, že my kresťania nesmieme nenávidieť prenasledovníkov našich, nie síce preto, akoby lásku si od nás zaslúžili, lež jedine z tej príčiny, že nám to sám Pán Ježiš takto nakladá, ktorého sv. völa musí nám storaz milšia byť, než i by sme ju na akúkoľvek daromnicu obrazil smeli.

Toto z ohľadu pravdy za povinnosť držal som si uverejniť, a s úctou ktorú zaslúžia, oslovujem pánov izraelitov, nech sa čím menej vystarávajú o nás, a nechajú ten dobrý ľud pomáhať si ako zná, i oni nechže hľadia pomáhať si dľa svojej najmúdrejšie rozvahy.

Edward Sándorfi, kaplán.

Z TRENČIANSKA, 25. jan.

Veľactená Redakcia!

Takej zimy nepamätujú ani najstarší ľudia, akú toho roku máme. V horných krajoch stolice, pri Teplicke, 17. januára orali na voloch pánstva. Pred viac nocmi raž siali pánstvu v Hórkach. Pre chudobu je to dobre, že niet tuhej zimy. Aspoň sa tak netrasie, keď po zárobkoch chodí. Ale preto ľud náš nemá priam sladký ten svoj pozemský život. Nemá mu ho čo osladiť.

Ani cukrová fabrika v Trenčíne neosladiť už život jeho. Bo tuším z tej cukrovej fabriky už nič nebude, tak aspoň písal „Vágvögyi Lap.“ Darma vychvaľovali sa teda páni liberáli, že nám život osladiť. Snáď pán barón Kloch založí fabriku na cukríky. Vo Varíne, na Čaci dobre sa miňalo jeho cukrové. Pán Héda z Illavy dobrý pokrok učinil v pečení cukrového. Naučil sa kapitálno piecť od Klocha. Dvojčicky p. Klocha Valérko a Šándorko najedly sa do sytosti fajnového cukru svojho tatíka. Šándorko dostal až bruchobolenie. Teraz múdri lekári starajú sa, ako by Šándorkovi

život zachránili. Kristíre, cumle, povijačky, zapchavače už prišly. Ani čert nebude objedenému Šándorkovi. Jurko, bratranček jeho pomínul by sa od žialu, keby Šándorko ducha vypustil. Ešte viac žialil by Valérko, keby bratříček nenašiel lieku proti bruchaboleniu.

Trenčiansko je teraz pod predajom. Na sneme vyprávalo sa, že ľudová strana zapredať chce Trenčiansko — Česku. Kýho čerta nevyňučá ten liberálny rozum. Pápežové zlatky, odopretie sviatostí, zneuctenie kríža, nadužívanie kancla, zapredanie Česku, to všetko chceta vraj prekonať tá nešťastná ľudová strana. Toto všetko vedia aj dokázať, lebo pán minister dostal listy bez podpisu a v týchto stojí to všetko čierno na bielom. A čo nenie v tých nepodpísaných listoch, na to Valérko bude prisahať, že to on kdesi počul, len nevie povedať kde a od koho. Adie teda Trenčiansko! Adie Morava, už ideme do — Čiech? *Vandrpúch.*

Porotný súd Kresťana.

Náš časopis je už dost známy rozličným porotným sudcom. Najnovšie zas dňa 25. t. m. stáli pred súdom dvaja duchovní pastieria, obžalovaní skrz bývalého čačanského slúžneho Rudnayho, že v „Kresťane“ uverejnili o ňom článok, ktorý ho jakožto úradnu osobu urážal. Bol to Štefan Benyáč, čačanský kaplán a Juraj Gajdoššik, černanský farár. Je to nápadné, že Benyáč už predbežne uverejnil článok ten v uhorských časopisov, lež pre to ho nikto na otázku nebral. Jakonáhle ale Gajdoššik, ten istý článok do slovenskej reči preložil a v Kresťane bol uverejnený, hneď žalovali i toho čo uhorský, i toho čo slovensky napísal už dávno uverejnený článok ten. — Pojednávanie trvalo až do neskorej noci a skončilo sa tým úsudkom, že oboch jednodhlasne oslobodili. — Rozsúdok bol spravodlivý. Prečo trápia teda jednotlivých, a robia darobné útraty štátu na stá a stá zlatých, ktoré chudobný svet musí platiť?

Kameň ako dar za právo.

— Opravdivá udalosť. —

Židovská kliatba v Starom Zákone bola najväčšia, keď niekto druhému prial: „Bodaj by si mal mrchavého súseda.“ S týmto mu veru všetko zlô žiadal. Lebo nič inšie človeka tak nedosužuje, jako mrchavý zlý sused. Taký zlostný sused býval ráz na Horniakoch v X. dedine, pri jednom poriadnom susedovi, ktorý bol spokojný so svojím, druhého majetok nežiadal. Otec mu nezanechal veľmi skvôstne bohatstvo. Všetko čo mu poručil bola bieda, jedna zemička, chatrný domček a jedna kravička. Sused jeho ale však bol nenaplneno „vreco“ jako sa hovorí. Bol hrdľáčom v tej dedine; chcel sa volať hrubým gazdom a preto všetkým spôsobom majetky ku sebe chcel zhabať. Nejedna sirota a vdova ho preklínala splečom čo ich o majetok pripravil. Ze mu to tak ľahko šlo nečudujme sa. Bol veľký korteš pri voľbe, vedel dobre nalievať pánom. Rozumel i darmi od pánov slúžnych pravdu kúpiť. Hja darmo, kto vie lepšie kolesá mastiť ku tomu sa krutia. Vtedy také

časy byly, že kto vedel viac darov slúžnym zaniest, tomu odrezali pravdu, a sedliak čuš. Jak si vrknúl, už fa hajdúk za parchátky fahal do areštu. Hľa, sedliak taký buben — mysleli si mnohí — na ktorom každý môže bubnovať. Má kožu tuhú, potom hlúpy je, nevie si pravdu nájsť, nevie kde má slúžneho pravdy naučiť, nuž môžem robiť s ním čo chcem, myslel si tedy každý slúžny. No však včul časy sa premenily, vie už i sedliak, že je už nie viac pod palicou, ale rovný pred právom. Číta on tiež noviny tu i tu, ktoré veľmi vďačne prevezmú sedlakové veci, aby bránili dobrý ľud proti takýmto slúžnodvorskými jest-li by sa v terajšom čase taký našiel.

Tento mrchavý sused ktorý pomimo rečeno, bol opravdivá hiena, do koho sa zadrel, ten musel navnivoč výnsť, bol celý fiškál, pre mnoho vyhratých práv. Jedneho dňa susedovi rekne, že ponevác jeho zem pri ňom leží, aby mu hu predal. Dával mu zaňu veľmi levnú cenu. A poznamenal, že ak nepristane, to páni mu hu odsúda. Sused dobrý odvetil: „Toto mi otec poručil, predať ju nechcem, z čeho by som moje dietky držal.“ Druhý deň prinde už mrcha sused i s úradskými, aby mu pomerali zákon (intravillán). Týchto bol už napravil, aby na na jeho stránku húdli. Merali intravillán tak, že on až do jeho pol izby siahal. Územkové knihy v tedy ešte neboly veľmi v poriadku, bo ľudia v tedy ešte za starých časov na statočnosť sa sverili. Ako videl bedák sused, že je s nim zle, šiel sa radiť, akoby čoby. Bol u jedneho fiškála, ten ho chladno odpravil, bol u druhého, ten mu riekol, uvidíme, keď sa vec hore vezme. I prišla vec k súdu. Územkové knihy ukazovali tak, čo všetko mohol vyčítať, len to nie, že by ten hrdláčov zákon tak široký bol. Bolo to vyšetovanie veci. Ten vláčil dary tým, ktorým pravdu súdiť bolo za povinnosť. Ten bedák sused videl, čo jeho sused robí, bál sa, aby tento hrdláč darmi na svoju stránku pravdu nepriverboval, začal tiež i on s darmi pravdu a sudcov verbovať obzvlášťne slúžného. Najprv mu zaniestol hus vykrmenú. Vtedy ho tľapkal popleci, nebojsa sedliaku vyhráž. Druhému to isto povedal. Počuje sused že hrdláča veci dobre stoja, letí čo z moci ku slúžnemu s jediným teliatkom a dá mu ho sprosbou, žeby jemu pravdu prisúdil. No v tedy tak mu tuho sľuboval, že prvej by bol Kriváň v Liptove rovným sa stal, jako by on bol prehral. Počul to druhý ten väčším darom vytrel slúžnemu oči, aj tomu prisľubil. — Malí už termín. Výrok mal vyneseny byť. Pred dvoma týždňami jak by sa to bolo stalo, prinde sa pýtať ubohý sused slúžneho či isto vyhrá. Ponevác len práz-

dnou kožnatou rukou prišiel. Drzo ho slúžny prijal. Prvá otázka: máte dačo, či ste donesli dačo? Nato riekne nie ubohý sused. Slúžny odvetil mu, uvidíte výrok, ten vám ukáže či vyhráte. Môžte ísť, otvorené sú dvere. — Ako rozsrdený lev vyšiel náš ubohý sedliak. Ako keď zahrmi medzi vrchami, tak v ňom vrelo. Začal kliať všetkých i vinných i nevinných, ktorí pravdu udelujú.

Rozmýšľal o budúcnosti čo on bude robiť, keď mu jeho sused hrdláč izbu rozváľa, ba stane sa ešte, že ho pri takomto vysluhovaní pravdy všetkého pozbaví. Videl pred sebou drgotajúce svoje deti od zimy, ktorú trpeť budú vtedy keď nespravodlive vyobcovaný bude z domu svojego. O! zlosť, pekelná zlosť. O! nespravodelnosť proti sedliackym rukám, proti tej chudobnej halene“ mluvil v sebe. S probujem ešte jeden dar zanesiem mu, lež nepoďakuje sa mi. Na druhý deň obliekol sa pekne. Žene povedal, že ak by ma na večer nebolo nečakaj ma; ak ma hľadať budeš, to ma hľadať v žalári. S tým sa vzal a šiel. Prešiel cez potôček jedon a tam v ňom spatril dvojfuntový žabec kameň. Vzal si ho. Prinde ku slúžnemu zaklope. Voľno! „No ste tu, vítam vás!“ ste zas dačo donesli! „Áno prosím ponížene.“ — Kameň držiace pod halenou, aby sa zdalo že dačo má. — „Ukážte len sem poviem vám jak vaše právo stojí.“ Prosím pekne nech len povedia.

„Vyhráte iste, to vám ručím.“ „Veď ste to i tomu môjmu protivníkovi sľúbili čo mne?! To i ten vyhrá? alebo ja? prosím pane slúžny“, povie sedliak. „No Jozefko len tak nie náhle, vy neviete čo je vo veci. My páni to už vieme tak robiť, len dajte sem čo ste donesli.“ „Pane ja som doniesol drahý kameň, či iste vyhrám“ pokračuje ďalej. „Áno, áno Jozefko, veď už zaslúžite, som dostal už dost od vás.“ „Sľúpte mi to ale sväte, lebo kameň je drahý.“ „Áno sväte to uvidíte“. No pane tu je ten kameň drahý. Všetko čo som dal vám, to za tento kameň som dal. Koštuje pol imania mojho. Tento ste vy zaslúžili do hlavy za vašu neprávnosť a nespravodlivosť. Jak žijem jestli právo prehrám, ktoré viem, že mne odsúdené byť musí, lebo ja mám pravdu, to rozdruzgám kameňom Vám hlavu, aby oslobodil tú chudobu, ktorú zdierate, od takéhoto sudcu. To povedal, a ufrknúl preč a ztratil sa v meste. Slúžny nad kameňom, týmto neobyčajným darom zarazený dobre si zapamätal, že sedliak nerád žartuje keď je domrzený. Aby mal celú hlavu, udelil z a ten kameň pravdu sedliakovi susedkovi, hrdláča opdravil preč. — Či sa i teraz podobné pády dejú ako tento

skutočný pád sa stal na Horniakoch, to pochybujem. Náš ľud novinky čítava, vie kde má hľadať pravdu proti takýmto vysluhovaťom pravdy. Pravda kto nečíta noviny ľudové ten ešte bude taký sprostáček že sa dá dožiť, ako dojná krava, že sa dá cicat' jako od pijavice. Šikovný roľník zbadá-li dačo nespravodlivo že mu právo nespravodlivo merajú dá do novin takých, no a noviny tie veru nie kameňom ale bičom ho vytnú a odporúčať budú. Takí ľudia sa veľmi boja verejnosti, bo keď jejich šafarenia prinde na verejnosť, vedia dobre, že už je po nich. Naše slová sú len: právo má každý a to právo má sa mu zadarmo merať, jestli za dary sa meria, takéhoto len do novin dať, ale do takých čo za ľud a pre ľud bojujú.

Andrej B. Papočka.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Čitateľ Kresťana v Gerenčéri: Máte pravdu. Lachostajnosť je nepekňá vec. Zaujímajte sa teda lepšie o vec. Váš článok ale v tejto podobe nemôžeme upotrebiť. Dačo prevzeme s neho. — J. D. Nitra. Ochotne. Prosíme o častejšiu návštevu. — K. P. Nehodí sa. — K. J. Nyitra-Ludány. Vaše poučujúce besiedky sú nám vítané. Boli by sme milerádi na koniec podotknuli, že: Pokračujeme . . . . . — S. Št. Váš dopis nemá žiadnej vnútornej ceny. Zovnútornej tým menej. — Cz. J. K. Ujhely. Pax? A či ste len ruky založili? Dajte že niečo počuť o sebe. — Do Lopašového, Námestova, Erči, Pucova, Oslán, Rovného, Istebníka a Habovčanovi: V najkratšom čase. — G. A. Szepes-Ófalú: Hlavný slúžny môže robiť v tomto ohľade, jako sa jemu líbi. Jestli je ale jednanie jeho proti vôle väčšine občanov, môžu sa tieto obrátiť na stolického podžupána. — K. A. Rózsahegy. To vám nemôžeme sdeliť. Obráťte sa na jakúkoľvek banku. — S. K. Nitra. Dopisu vášho si povšimneme.

Spoľu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korešpondenčnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat' u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

„Herkó Páter“ týždenník stojí na celý rok 2 zl.; a vychádza na 16, tu na 8 stranách. Jediný katolícky žartovný časopis. Veľmi vrele ho odporúčame. Redakcia „Herkó Pátra“ Budapešť IV., Zsibárus u. 7.

Velká pliaga sveta výnde z tlače po februári s trikrát toľkým obsahom, jako je „Velká Novina; objednať sa môže u Michala Varga vo Vacove za 75 kr.

„**Naša Nádej**“, mesačník stojí na celý rok 80 kr. Veľmi prospešne poučuje ľud o sviatosti oltárnej. Vydáva ho kaplán Michal Varga vo Vacove (Vác).

„**Dom Tobijašov.**“ Výborné — asi 300 strán obsahujúce — dielo, ktoré každej rodine len vrele odporúčať môžeme. K dostaniu je za 65 kr. v Teplej (Lenge) pp. Béalábánya u dvp. farára *Richarda Osvalda*.

„**Velká novina**“ výborný sošit o la saletteskom tajemstve. Za 25 kr. sa môže objednať u redaktora „Naša Nádej“ vo Vacove.

„**Príprava ku spovedi**“. Modliaca knížka pre deti. Vo viazanom stave stojí 15 kr. Soslovenčil J. Janda. Vydala ju Lujza Csery, Budapest, VI. Podmaniczky u. 15.

Legenda, čítanie o svätých; cena viaz. v. 70. x. Vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave.

Obchodné zprávy.

1. Zbožíe: Pšenica 8.00—8.65 zl. Raž 6.65—6.75 zl. Jačmeň na krm 4.00—4.35 zl. do pálenic 5.10—5.90 zl. na várku 6.50—8.00. Ovce: 5.80—6.30. Kukurica: 3.45—3.50. Proso: 5.35—5.69. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kocnopné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fluzfa 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okružlá: 7.00—7.30, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 08.00.15 00. Hrach 8.50—09.50. Čistý 13.50—14.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.20—2.80. Slama. Na postielanie: 1.20—1.40. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ladník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 080—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 35—49. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

TLAČIAREŇ „SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEL'STVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

— BUDAPEST, —

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

☞ Velebným farským úradom. ☜

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaď na sklade sú a hneď sa môžu poslať: *Testimonium Confirmationis* 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

☞ Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné. Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.